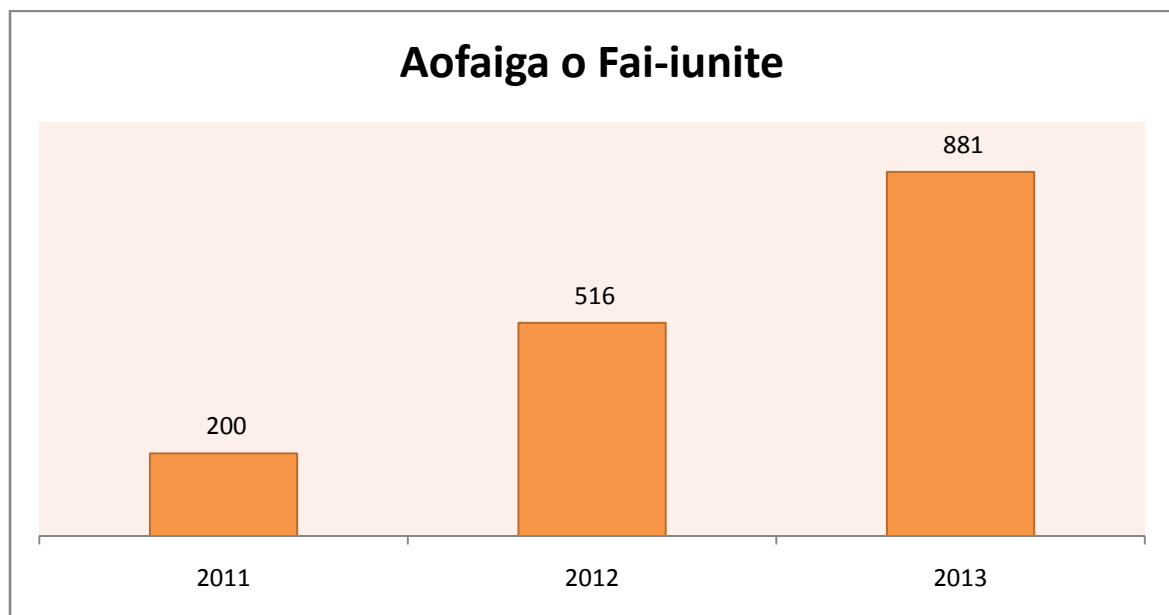

KAMUPANI O PULEGA O FAAPUTUGATUPE TEUFAAFAIGALUEGA O MAVAEGA TAUSI A SAMOA

LIPOTI FAALE-TAUSAGA

Mo le Tausaga Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

FAAMATALAGA I LE PALEME

3 Fepuari 2014

Afioga i le Fofoga Fetalai
Fono Aoao Faitulafono a Samoa
MULINUU

Afioga e,

E tusa ai ma le Vaega VI Fuaiupu 23 o le Tulafono mo Faalapotopotoga a le Malo (Faatinoga o Galuega ma le Mafai ona Tali Atu) 2001, e tu'uina atu ai lenei Lipoti Faale-Tausaga mo le tausaga faale-tupe ua faai'uina ia 30 Iuni 2013.

O le Lipoti lona tolu lenei o le Kamupani talu ona faatuina faale-tulafono i lalo o le Tulafono mo Kamupani 2001, i le aso 15 o Fepuari 2010. Na faatuina le Kamupani o Pulega na te pulea le Faaputugatupe Teufaafaigaluega o Mavaega Tausi a Samoa (le **'Unit Trust of Samoa'** po'o le **"Mavaega Tausi"**).

O le Vaaiga Taula'i a le Kamupani o Pulega, o le taumafai lea ina ia *"avea le UTOS ma se faaputugatupe lelei e teufaafaigaluega ai tupe a tagata lautele auā se lumanai manuia o le 'aufai iunite"*.

O le Manulauti a le Kamupani o Pulega o le taumafai lea e *"faatupula'ia pea le aofa'iga o le 'aufai iunite e teuina a latou tupe i le UTOS"*.

'Ou te fiafia e faailoa atu ua atoa nei le 1,159 o le mamalu o le atunuu ua fai sea i le UTOS.

Ma le fa'aaloalo tele,

Faumuina Tiatia Fa'olotane Liuga
Minisita o Tupe

Contents

Lipoti a le Komiti o Faatonu.....	3
Lipoti a le Ofisa Sili o Pulega.....	6
Tala o Tupe	8 - 20
Lipoti a le Suetusi	9
Lipoti Faamaonia a le Komiti o Faatonu	10
Faamatalaga o Tupe Faavae, Aseta ma Aitalafu	11
Faamatalaga o Tupe Maua ma Tupe fa'aalu	12
Faamatalaga i suiga i Tupe faavae	13
Faamatalaga o Auala sa maua mai ai Tupe ma lo latou Faaogaina	14
Faamatalaga Faaopopo	15 - 20

Lipoti a le Komiti o Faatonu

I le ava ma le fa'aaloalo lava e tuuina atu ai lenei lipoti e fai ma Sui o le Komiti o Faatonu a le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe Teufa'afaigaluega o Mavaega Tausi a Samoa, e tusa ai o le aotelega o galuega sa faatinoina aemaise foi galuega sa mafai ona ausia e le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe i le tausaga faale-tupe fa'ai'uina i le aso 30 Iuni 2013. I le avea ai ma Pule a le Fa'aputugatupe, o le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe ua tu'uina iai tiute ma galuega faatino mo le puleina o le Faaputugatupe e pei ona aiaia i totonu o le Pepa Faamaonia o Feagaiga na sainia e le Komiti o Faatonu ma le Tausi Mavaega i le aso 9 Iulai 2010, faatasi ai ma faiga faavae mo le fa'afaigaluegaina o tupe teu e pei ona faamaonia e le Tausi Mavaega mai i lea taimi i lea taimi. O le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe o se faalapotopotoga a le Malo sa faavae ma faatupe e le Malo mai i lona amataga, na te puleaina le Faaputugatupe Teufa'afaigaluega o Mavaega Tausi a Samoa po'o le 'UTOS'. O le faamoemoe autu a le Kamupani o le ausia lea o se tulaga e mafai ai lava e le Kamupani ona tuma'oti ma fa'agaioi lava e ia ana galuega fai e auala mai i tupe totogi o auaunaga mo le puleaina o le Faaputugatupe, tupe maua mai ana tupe teufa'afaigaluega faatasi ai ma isi alagatupe faapitoa e faamaonia e le Malo e ala i taumafaiga mo le faia o se taiala ma ni alafua mo le fausia o se faavae mo le fefa'atauaiga o sea ma isi vaega tau teugatupe fa'aaitalafu.

O le tausaga lona tolu lenei talu ona faavaeina le Kamupani o Pulega ia 15 Fepuari 2010. O sini autu e tolu a le Kamupani sa fa'avae ai galuega faatino o lenei tausaga o le si'itia lea o le pasene o fa'amanuiaga mai tupe teufa'afaigaluegaina a le mamalu o le aufaiiunite e fua i le tau aogā o iunite o lo'o maua mai i vaega o lo'o teufa'afaigaluega ai; le unaia o tagata ta'itoatasi e fa'aaogaina lenei auaunaga e fua i le fuainumera o le aufaiiunite o lo'o iai i le taimi nei, ma le fa'afaoeina lelei o galuega ma tala o tupe o le Kamupani o Pulega ina ia tusa ai ma aiaiga ma manaoga o le Tulafono mo Faalapotopotoga a le Malo (Faatinoga o Galuega ma le Mafai ona Tali Atu) 2001. Mo le tausaga 2012/2013, na si'itia le tau aogā o le iunite i le 18.6% faapea ma le si'itia o le aofaiga o fai-iunite mai le 516 i le 881 i le fa'aiuga o Iuni 2013. Sa faamauiina ma faalauiloa se polofiti faasili e ona faasoasoina e 7 sene i le iunite ma sa totogiina atu i sui i le aso 07 Aukuso 2012. Ma ua maua ai se aofaiga atoa o pasene o faamanuiaga mai tupe teufa'afaigaluegaina o le sui faaiiunite (pe a faapea na amata mai le amataga o le tausaga faale-tupe le tupe teufa'afaigaluega) i le 24.2% i lenei tausaga faaletupe ma o se faasiliga feololo mai le 20.8% na iai i le tausaga faaletupe ua tuanai; ma ua fa'a'aiti'itia foi tupe gau a le Kamupani i le 5% i totonu o lenei tausaga faale-tupe.

O le Komiti o Faatonu a le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe Teufa'afaigaluega o Mavaega Tausi a Samoa sa tautua i totonu o lenei tausaga faaletupe o Afoa Asiata Kolone Vaai i le Taitaifono, Tuliaupupu Fata Pala Lima ma Lavea Tupaimatuna Iulai Lavea. O lo o i ai le fa'amoemoe maua luga a le Komiti Faatonu ina ia aveavea'i pea le fa'atautaia ma le pulea lelei o galuega a le Fa'aputugatupe i se tulaga maua luga ina ia mautinoa lelei o lo o puipuia le aia tatau a le aufai-iunite.

O le soā-Komiti Faafae o Teugatupe Faafaigaluega ua faatinoina le tiute o le mataituina le mulimulitaia o taiala ma faiga faavae mo faaputugatupe teufa'afaigaluega. O sui auai o lea komiti e aofia ai le Ta'ita'ifono o le Komiti Faatonu, sui faatonu, sui tuto'atasi ua taualoa i vaega tau tupe teufaafaigaluega faapea le Ofisa Sili o Pulega.

O le soā-Komiti Faafae o Suetusi ua gafa lea ma le tiute o le siakiina pe o mulimulitaia faigafaavae ma vaega e tatau ona limataitaiina ai le faatinoga o galuega, ina ia mautinoa ai o lo'o tapenaina ma saunia faamatalaga o tupe e tusa ai ma faiga faavae ma taiala o tulafono tau tausitusi. O lea soa komiti o lo'o auai le sui faatonu mai le Komiti o Faatonu a le Kamupani o Pulega ma o ia foi lea o le taitaifono, ma le sui a le Tausi Mavaega a le Mavaega Tausi.

Ona o le televave o le fa'atupulaia o tupe a le Fa'aputugatupe faapea le siitia o le numera o le aufai-iunite, ua a'e ai se tofā i le Kamupani o Pulega ina ia ave le fa'amuamua i le toe fa'aleleia atili o tulaga tau i pulega e aofia ai le faaleleia atili o tulaga tau fa'amaumauga o mataupu tau tupe faapea auala e tatau ona fa'aaogaina e aofia ai le saili o nisi metotia e patino i le fa'afaigalueina o tupe,

aemaise agava'a ma tomai faapitoa tau pulega ona o nisi nei o tomai ma agavaa e manaomia, e mafai ai ona lagolagoina nisi o avanoa fou i vaega tau teuina fa'afaigaluegaina tupe.

E pei ona faailoa mai i le Tala o Tupe o lo'o aofia i totonu o lenei Lipoti, o lo'o iai se tupe gau a le Kamupani mo lenei tausaga fa'ale-tupe ona o le naunau lava ina ia vave ona ola ma tuputupu a'e pea i luga le lelei o tulaga tau tupe o le Faaputugatupe. Ae peitai, pe a faatusatusa atu i tausaga muamua e lua ua tuanai i galuega sa faatino, o le tupe gau na faamauina e le Kamupani o Pulega ua tele sona faaitiitiga. O le mafuaaga autu o lea faaitiitiga ona o le siitaga i le pasene o totogifuapau mo le Pulega mai le 1.5% i le 4% i luga o aofaiga o aseta a le Mavaega Tausi ma sa faatinoina ia Iulai 2012. O lenei totogifuapau o le alagatupe autu lea a le Kamupani ma o le a si'isi'i pea i luga lona aofaiga i le lumana'i.

O lo o fa'aaauuina pea le mataituina lelei e le Komiti Faatonu o vaega o le atunuu o lo'o o mai ai le mamalu o le aufaiiunite ona o lo'o iai le faamoemoega maualuga ina ia avea le Faaputugatupe ma Faaputugatupe e maualuga le faitau aofa'i o ana sui fai sea. O lo'o fa'aaauuina pea le siitia o le numera o teugatupe tai to'atasi e maua ai le aofaiga toatele o aufaiiunite i le 78%. Ua maitauina foi le si'itia o teugatupe so'o faatasi i le 16%. I le tausaga ua tuanai, e to'atolu ni fai-iunite tetele o lo o latou umia faatasi e i latou le sili atu ma le 70% o le aofaiga o iunite a le Faaputugatupe; o le to'alu o i latou o ni Fa'alapotopotoga Tumaoti a le Malo i le Vaega Tau Tupe. O le tausaga nei, e na o le 49% o le aofaiga o iunite ua latou umia. O le gasologa o le siitia o le numera o le aufai-iunite o se fa'ailoga vaaia lea i le siitia foi o le tau o le iunite ua fai lea ma vaega ua tosina gofie mai ai le mamalu o le atunuu ese mai tului o lo o maua mai teugatupe i faletupe. Ua maitauina foi le agai mai i totonu o i latou ua maualuga a latou aoaoga faapea ma ni vaega faipisinisi ua teufaafaigaluega a latou tupe. Ma ua fa'apea ona siitia ai le naunautaga a le Komiti o Faatonu ma le Pulega ina ia faatumau pea le lelei atoatoa ona faatino galuega fai ma faaitiitia ni tulaga lamatia i luga o vaega o faaputugatupe teufaafaigaluega.

Matou te faamauina le agaga faafetai i le Malo mo le fa'aaauuina o le latou lagolagosua i tausaga amata o le Mavaega Tausi e ala i tulaga tau i le faasaoina mai o tupe faasili mai lafoga, fa'amalumaluga, faapea vaegatupe sa tuuina mai mo le fa'agaioina o galuega faatino a le Kamupani. O le tausaga faaletupe 2012/2013 o le tausaga mulimuli lea e tuuina mai vaegatupe mai le Malo mo galuega faatino a le Kamupani o Pulega. I lona tapenapenaga mo lea tulaga, ua matou faata'atiatia ai ni puipuiga faalotoifale i luga o tupe fa'aalu mo le isi tolu tausaga lumanai, e aofia ai le faaitiitia o tupe fuafua mo tulaga faalauiloa ma faatosina, faamuta le numera o le aufaigaluega ma tupe fa'aalu mo aseta. Ua manatu le pulega a le Kamupani o Pulega o le a le toe si'ia le totogifuapau a le Pulega; i le taimi nei e 4% o le aotelega o aseta a le Mavaega Tausi mo le tausaga. Ae ua malilie le pulega a le Kamupani ma le Tausi Mavaega o le a faapea ona faatupe e le Mavaega Tausi tupe fa'aalu e patino mo le auaunaga mo le aufaiiunite, lea sa masani ona faatupe e le Kamupani o Pulega. O nei tupe fa'aalu e aofia ai uma tupe fa'aalu mo le lolomiina o lipoti faaletausaga (e pei ona moomia i totonu o le Pepa Faamaonia Feagaiga ma le Tulafono a le Mavaega Tausi), tupe fa'aalu mo lomiga ma faasalalauaga o faasilasilaga mo fonotaga lautele a le Aufaiiunite, faapea foi tupe fa'aalu e feso'otai ma isi fonotaga a le aufaiiunite. O le aofaiga o nei tupe fa'aalu mo le tausaga faaletupe e \$12,753.20.

I le itu tau tupe maua, aemaise le faaiuga a le Komiti o Faatonu e le toe si'ia le totogifuapau o Pulega, o totogifuapau faapoopo ua apalai i luga o vaega o teugatupe teufaafaigaluega ma isi auaunaga filifilia e fesoasoani i galuega faatino a le Kamupani. O nei totogifuapau e aofia ai le 0.5% totogifuapau mo le Pule faikomisi ma le 2.5% mo le tausaga mo le faasalaga mo le tuai ona totogina mai nonogatupe faapea ma le \$10 e totogi pe a manaomia se faamaoniaga mo se unite teufaafaigaluega mo se talosaga nonogatupe faapea mafuaaga tau suetusi.

Ua matou mautinoa foi le usitaia o le UTOS o manaoga uma a le Resitala o Kamupani e faasinotonu lea i le tuuina atu o lipoti manaomia. Ona o se faalapotopotoga e umia e le Malo, ua faapea foi ona usitaia e le UTOS manaoga a le Vaega SOE a le Matagaluega o Tupe ma tuuina atu iai lipoti e ona manaomia. Ua maea foi ona galulue feso'otai ma le Faletupe Tutotonu o Samoa ina ia tuuina mai le UTOS i lalo o le va'ava'aiga a le Faletupe Tutotonu.

O le manulauti a le Kamupani o Pulega o le faatosina mai o se vaega tele o teugatupe teufaafaigaluega ma fa'aaauu ona agai atu i isi vaega faaputugatupe teufaafaigaluega e maua ma faatupulaia ai tupe faasili e foi atu i le aufaiiunite. O le Komiti o Faatonu ma le Pulega o loo ua taumafai malosi e unaia le atunuu i le fa'aaauaina o Teugatupe teufaafaigaluega, i le saunia lea o polokalame faatosina ma mafutaga ma faalapopotoga, e ala i aoaoga faasemina, ma faatalanoaga taitoatasi, pepa faalauiloa e faapena foi ona faauau ona tului ma faaopopo faaputugatupe teufaafaigaluega, e auala mai i le tipiina mai i totonu ma teugatupe i Faletupe. O lo'o aga'i pea i luga teugatupe faafaigaluega mai le aufaiiunite. O tala i paleni o teugatupe teufaafaigaluega e mafai ona saunia i totonu o le tolu aso pea manaomia.

E i ai le talitonuga o loo fa'aaauu pea le avea o le Faaputugatupe ma uluai Kamupani ua maualuga le faitau aofa'i o ana sui fai sea i totonu o Samoa ona ua sili atu ma le 1000 ana fai- iunite. Ua faapena foi ona agai sa'o atu i vaega o teugatupe e faafaigaluegaina ai. Matou te talitonu o lo'o aga'i i luma ma faatuputupula'ia le maualuga o tupe e mafai ona toe tufatufaina atu i le aufaiiunite, ae e talitonu foi le faamoemoe e mafai ona sili atu le lelei o lenei tulaga i tausaga o i luma.

Ma le fa'aaloalo lava,

Afoa Asiata Kolone Vaai

TAITAI FONON A LE KOMITI O FAATONU

Tuliaupupu Pala Lima

SUI FAATONU

Lipoti a le Ofisa Sili o Pulega

E tuuina atu ma le agaga fiafia tele lenei lipoti ua faamauina ai taunuuga o galuega a le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe Teufaafaigaluega o Mavaega Tausi a Samoa mo le tausaga lona tolu talu ona fa'avaeina. E pei lava o le tausaga talu ai, e tele fo'i ni lu'itau sa feagai ai ma le aufaigaluega peita'i ua taunu'u manuia uma fuafuaga o galuega na taumafai iai.

Ua maitauina le si'itia pea i luga o le tala tau tupe a le Kamupani mo lenei tausaga fa'ale-tupe pe a fa'atusatusa atu i le tausaga talu ai, e ui lava e le'i o'o atu i se tulaga matua lelei tele. Ua mafua lenei tulaga ona o le naunau pea o le Kamupani e ave le fa'amuamua i le Faaputugatupe ina ia ola lelei ma malosia ana tala tau tupe i totonu o lenei vaitaimi a'o tau amatamata le Faaputugatupe. Ua mafai ona faatino ma fa'atupe galuega a le Kamupani i totonu o lenei tausaga faale-tupe ona o le fesoasoani a le Malo. Ua iai le faamoemoe o le a le toe fa'alagolago le Kamupani i fesoasoani tau tupe mai le Malo e amata atu i le tausaga faale-tupe 2014.

Sa galulue ma faatino galuega a le pulega e tusa ai ma le Pepa o Feagaiga, faiga fa'avae ma ta'iala a le Kamupani e pei ona fa'amaonia e le Komiti Faatonu ma Tausi Mavaega.

Otootoga o taunu'uga o galuega faatino taua ua ausia mo lenei tausaga:

O nei taunu'uga taua o:

- Le faia o le mua'i tufatufaga o tupe fa'asili e 7 sene i le iunite e tasi mo le aufai-iunite a le Mavaega Tausi ia Aukuso 2012.
- Ua si'itia i le 18.6% le tau aoga mo le tausaga faale-tupe.
- E 24.2% tupe fa'aopoopo i luga o Tupe Fa'avae a le Aufai-iunite.
- Ua o'o atu i le 881 le aofaiga o le aufai-iunite ma ua avea ai le UTOS ma se faaputugatupe tuma'oti ua sili atu ona to'atele tagata ua umia sea.
- Ua o'o atu i le \$67.7 miliona le aofaiga o tupe ua teuina faafaigaluega ia 30 Iuni 2013.
- O le fa'amamaluina o le totogifuapau mo le pule e 4% ua mafai ai nei ona le toe fa'alagolago le Kamupani o Pulega i le Malo o vaegatupe e faatino ai galuega.
- Ua fa'aitiitia i le 96% tupe gau pe a fa'atusatusa i le tausaga talu ai.
- Ua fa'atupulai'a i le 82% meatotino ma'oti a le Kamupani pe a fa'atusatusa i le tausaga talu ai.

Faamatalga Tau Tupe

E pei ona taua muamua, o lo'o solosolo lelei pea le tulaga tau tupe a le Kamupani fa'atusatusa i le tausaga talu ai. E \$21,125 se tupe gau o lenei tausaga faatusatusa i le \$506,597 i le tausaga talu ai. E pei ona faailoa mai i le Faamatalaga o Tupe Maua ma Tupe Fa'aalu, e 764% ua maualuga ai tupe maua faatusatusa i le tausaga ua tuana'i talu ona faamamaluina le si'itia mai i le 1.5% i le 4% o le totogifuapau mo le pule. E 14% ua maualalo ai tupe fa'aalu fa'atusatusa i le fua fa'atatau o tupe; ae ua si'itia ia i le 85% tupe maua fa'atusatusa i le fua fa'atatau o tupe. E 1% ua pa'u ai tupe fa'aalu pe a fa'atusatusa i le tausaga talu ai ona ua fa'aitiitia o tupe fa'aalu i vaega tau maketi ma fa'alauiloa; ae ua fa'atupulai'a i le 88% tupe maua ona o le si'itaga o le totogifuapau mo le pule e 4% ma isi totogifuapau mo le pulega.

O lo'o tumau pea le lelei ma le mautu o tulaga tau meatotino a le Kamupani. O le aofaiga o aseta ma'oti ia 30 Iuni 2013 ua si'itia mai le \$457,942 sa iai i le tausaga talu ai, i le \$736,817 ma e le iai ni nonogatupe. Sa fa'atauina se ta'avale mo le Ofisa i lona tau e \$56,232 e pei ona fa'ailoa mai i le si'itia o le aofaiga o meatotino ma aseta. O lo'o sologa lelei fo'i le tulaga tau i le faasologa o tupe e pei ona atagia mai i le pasene mo aseta i le taimi nei faatusatusa i aitalafu i le taimi nei e 3 i le 1. Ua mafua lea tulaga ona o lo'o si'itia pea i luga o tupe fa'aleoleo e le o fa'aaogaina ma o lo'o teuina i faletupe i ni teugatupe fa'avaitaimi ma isi teugatupe fa'afaigaluega.

Va'aiga mamao i tulaga lamatia ma lu'itau

E pei lava o le tele o pisinisi e teuina faafaigaluega tupe, e iai lava tulaga e ono lamatia ai tupe faapea ma faafitauli e feagai ma le faafoeina a le Kamupani o Pulega. O nei tulaga lamatia e aofia tulaga o maketi tau fefa'atauaiga o tupe, tau pisinisi ma faiga-malo.

I totonu o le tolu tausaga talu ona fa'avae mai le Kamupani, o le lu'itau tele o lo'o feagai ma le Kamupani o le taumafai lea e suia mafaufauga ma aga o tagata lautele ina ia fa'atosina ma fiafia e teuina ma teufaafaigaluega latou tupe. Ua maitauina le tosina mai o vaega eseese o le lautele ua teuina fa'afaigaluega o a latou tupe i le Mavaega Tausi e ui lava i le fa'aitiitia o tulaga tau ile fa'alauiloa ina ia fa'aitiitia tupe gau.

Mo le Faaputugatupe, o le tulaga lamatia tumua lava o le pa'u lea i lalo o le tau aoga o sea a le Bluesky SamoaTel. E moni lava ua ia le faamalumaluga a le Malo i lea itu, peita'i o lea faamalumaluga e faagata lona malosi i le \$790,000 ma e fa'amutaina ia 30 Iuni 2016. O lona uiga, o le isi vaega o le a pa'u maualalo ai le tau aoga nai lo le \$790,000 o le a faatupe lava e le UTOS.

A o se'e atu le Faaputugatupe i le tausaga lona fa talu ona fa'avae mai, o le fa'alauteleina atu ana teugatupe fa'afaigaluega i sea o le a si'itia ai fo'i ma le tulaga lamatia o ana galuega, peita'i o le a si'itia ai fo'i ma le tulaga tau tupe maua mai nei teugatupe. O le a toe si'itia ai fo'i ma le tulaga atu tomai ma poto masani a le afaigaluega ina ia mataitu ma pulea lelei nei tulaga lamatia ma lu'itau e ono tutupu mai.

Se va'aiga i le lumana'i

Ua talitonu o le a solo lelei pea le lumana'i mo le Kamupani. I le suia ai o le finagalo a le Malo e fa'amuta ana fesoasoani tau tupe i le kamupani, o lea sa toe fetu'una'i ai e le pulega ana alaga tupe maua ina ia mafai ona fa'aauau pea le faatinoga o galuega i totonu o le isi 3 tausaga i le lumana'i.

Ua fa'atino fo'i tulaga mo le fa'alauiloina o le Mavaega Tausi i le afaipisinisi i Samoa nei fa'apea ma tagata nu'u o Samoa o lo'o pa'pa'a'o i atunuu i fafo. O lo'o fa'aauau pea ona silasila le pulega i ni auala e fa'afaigofie ma taugofie mo le teuina mai o tupe a tagata Samoa i nu'u mamao.

Ua iai foi se fuafuaga e si'itia le aofaiga o le afaigaluega ina ia mafai ona o fa'atasi ma le tuputupu a'e o le Mavaega Tausi, ina ia fa'atuma'u pea le lelei ma le maualuga o tulaga tau i le auunaga i le aufai-iunite, faapea le mataitu ma teuina faafaigaluega lelei o tupe. O le a faapea foi ona silasila i le tu'uina i totonu o le Fuafuaga Autasi mo le isi 3 tausaga i le lumana'i, se polokalame ma le si'itia i luga o le tomai a'oa'oina ma le fa'atinoga o galuega o le afaigaluega.

A o le'i fa'ai'uina se faamatalaga, e fia faamauina ma momoli atu le faafetai tele mai le afaigaluega a le Kamupani i le Afioga i le Minisita o Tupe mo lana lagolagosua i galeuga fai a le ofisa, ae tainane foi le mamalu o le Komiti o Faatonu, Tausi Mavaega ma le Matagaluega o Tupe mo galuega lelei ua faatino i totonu o lenei tausaga.

Ma le fa'aaloalo tele,

Sau Flapaipai Justina Sau
CHIEF EXECUTIVE OFFICER

Tala o Tupe

Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

Lipoti a le Suetusi

TELEPHONE: 27751
FAX: 24167
EMAIL: info@audit.gov.ws
Website: www.audit.gov.ws

P.O. Box 13
APIA, SAMOA

Please address all correspondences
to the Controller and Chief Auditor

AUDIT OFFICE

LIPOTI A LE OFISA SUETUSI

KAMUPANI FAAPUTUGATUPE TEU FA'AFALUEGA O MAVAEGA TAUSI O SAMOA (PULEGA)

Ua mae'a ona matou su'eina le faamatalaga tau-tupe a le Kamupani Faaputugatupe Teu Fa'afaluega o Mavaega Tausi o Samoa (Pulega), e aofia ai le faamatalaga o le tulaga tau tupe e pei ona iai i le aso 30 Iuni 2013, le faamatalaga o faatinoga tau tupe, faamatalaga o suiga i tupē faavae ma tupe faaagaaga faapea ma tupe fetafeai, mo le tausaga e pei ona faai'uina ai, o le oototoga o tu'utu'uga iloga faatausi tusi ma faamatalaga faaopoopo.

O le Matafaioi a le Fono a Faatonu Mo Faamatalaga Tau tupe

O le Fono a Faatonu, e fitoi tonu mo le saunia ma le tu'uina talafeagai mai o faamatalaga tau tupe e tusa ai ma Aiaiga Faava-o-Malo i le Faalauiloaina o Lipoti Faale-tupe. O lea matafaioi e aofia ai le fausia ma tausisia o puipuiga faalotoifale e talafetaui i le saunia ma le tuuina talafeagai mai o lipoti tau tupe e faapea e sa'oloto mai ni faamatalaga sese matuia e ono tupuga mai i le amio piopio po'o le sasi; le filifilia ma le faaogaina o tuutuuga faatausi tusi talafetaui; ma le faia o tala faatatau faatausi tusi e faapea e talafeagai i totonu o ia fesauaiga.

Matafaioi a le Suetusi

O la matou matafaioi o le faaalua lea o se manatu i luga o nei faamatalaga tau-tupe e faavae i luga o la matou su'ega. Sa faagasolo le matou su'ega e tusa ai ma Aiaiga Faa-Su'etusi Fa'ava-o-Malo. O nei Aiaiga Faa-Su'etusi e manaomia lo matou tautu i manaoga amiotonu talafetaui e faatatau i le auunaga Faa-Su'etusi ma fuafua ma faatino le suega ina ia maua ai se mautinoa talafeagai e faapea ai o faamatalaga tau-tupe e aunoa ma ni faamatalaga sese matuia o iai.

O se suega e aofia ai auala faatino e maua ai mau Faa-Suetusi e tusa ai ma aofaiga ma folasaga i totonu o faamatalaga tau-tupe. O auala e filifilia e fua i le faamasinoga a le Suetusi, e aofia ai le auiliiliina o fa'afitauli mai faamatalaga sese matuia i faamatalaga tau-tupe, pe afua mai i amio piopio po'o le sasi. I le faiga o na auililiga o faafitauli, e aiaia e le Suetusi puipuiga faalotoifale e talafetaui ma le saunia ma le tuuina talafeagai mai ai o faamatalaga tau-tupe a le pisinisi ina ia faufau ai auala Faa-Suetusi e faapea e fetau ma ia fesauaiga, peitai e le mo le faamoemoe e faaalua ai se manatu i le agavaa o puipuiga faalotoifale a le pisinisi. O se suega foi e aofia ai le lauliliuina o le fetau o tuutuuga faatausi tusi o lo o faaogaina ma le talafeagai o tala faatatau faatausi tusi sa faia e le Fono Faatonu, atoa ai ma le lauliliuina o le faataatiaga aotetele o faamatalaga tau-tupe.

Ua matou talitonu e faapea o mau Faa-Suetusi na matou maua ua lava ma fetau e tuuina mai ai se faavae mo lo matou manatu Faa-Suetusi.

Manatu

I lo matou manatu, o le faamatalaga tau-tupe ua aumai ai se vaaiga e tonu ma talafeagai le tulaga tau tupe a le Kamupani Faaputugatupe Teu Faafaluega o Mavaega Tausi o Samoa (Pulega), e pei ona iai i le aso 30 Iuni 2013, ma ana faatinoga tau tupe ma ana tupe fetafeai mo le tausaga e pei ona faai'uina ai e tusa ai ma Aiaiga Faavaomalo i le Faalauiloaina o Lipoti Faale-tupe fa'apea fa'amatalaga mo'omia e le Tulafono o Fa'alapotopotoga a le Malo (Fa'atinoga o Galuega ma le Mafai ona Tali Atu) 2001.

Apia, Samoa
9 Tesema 2013

Capele
Fuimaono Papali'i Camillo Afele
PULE MA SUETUSI SILI

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA

TAUSA O SAMOA

Lipoti Faamaonia a le Komiti o Faatonu

Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

Ua ma faamaonia o le Tala o Tupe mo le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe Teufa'a-faigaluega o Mavaega Tausi a Samoa e aofia ai le Faamatalaga o Meatotino ma Aitalafu, Faamatalaga o Tupe Maua ma Tupe Fa'aalu, Faamatalaga o Suiga i Tupe Faavae, Faamatalaga o Auala sa Maua Mai Ai Tupe ma Lo Latou Fa'aogaina faapea ma Faamatalaga faapoopo o Tala o Tupe mo le tausaga ua faai'uina ia 30 Iuni 2013:

- (a) ua aumai ai se vaaiga e tonu ma talafeagai i vaega e fitoitonu iai;
- (e) ua tu'u faatasia e ala i taiala ma faamatalaga manaomia e Ta'iala ma Aiaiga Faavaomalo i le Faalauiloaina o Tala-Faaletupe; ma,
- (i) ua faamalieina aiaiga o le Tulafono mo le Pulega o Tupe a le Malo 2001 ma le Tulafono mo Kamupani 2001 (teuteuina ile 2006) ina ia tusa ai ma vaega uma o lo'o aiaia i totonu o le Tulafono mo Faalapotopotoga a le Malo (Faatinoga o Galuega ma le Mafai ona Tali Atu) 2001.

I le taimi nei, i le maua lava iloa i tulaga o iai, e le o iai ni vaega po'o ni mataupu ogaoga e ono faaseseina ai le sa'o ma le lelei atoatoa o lenei tala o tupe.

Ua ma tu'uina atu le faatagana e tuuina atu ai le tala o tupe o lo'o faapipiina atu, i le aso 9 o Tesema 2014.

Saini

TAITAIFONO
Kamupani o Pulega
Apia, Samoa
9 / 12/ 2013

Saini

SUI FAATONU
Kamupani o Pulega
Apia, Samoa
9 / 12/ 2013

KAMUPANI O PULEGA A LE FAAPUTUGATUPE TEUFAAFAIGALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA

Faamatalaga o Tupe Fa'avae, Aseta ma Aitalafu
Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

	Faamatalaga	2013 \$	2012 \$
ASETA			
Aseta e le na o taimi nei			
Tupe Teufaafaigaluega i le UTOS		100	100
Fanua, Masini ma Meafaigaluega	7	97,041	69,576
Teugatupe Faavaitaimi - SCB	9	51,745	50,000
Aotelega o aseta e le na o taimi nei		148,886	119,676
Aseta i le taimi nei			
Tinoitupe i faletupe ma isi vaega	8	815,189	423,833
Isi vaegatupe e tatau ona maua mai	10	18,850	16,146
Aitalafu totogi mai		46,598	6,290
Aotelega o Aseta i le taimi nei		880,636	446,269
Aotelega o aseta		1,029,522	565,944
TUPE FAAVAE MA AITALAFU			
Aitalafu i le taimi nei			
Aitalafu totogi atu		1,233	58,362
Isi aitalafu ma vaegatupe e totogi atu	11	276,885	17,813
Tupe fa'aagaga mo livi o le afaigaluega		14,587	31,827
Aofaiga o Aitalafu i le taimi nei		292,705	108,002
Tupe Faavae			
Tupe faavae mai le Malo o Samoa		1,800,000	1,500,000
Tupe faasili (gau) ua faaputupu		(1,042,058)	(535,461)
Tupe faasili (gau) o lenei tausaga		(21,125)	(506,597)
Aofaiga o Tupe Faavae		736,817	457,942
Aotelega o Tupe Faavae ma Aitalafu		1,029,522	565,944

O faamatalaga faapoopo ua tu'uina atu ua i le itulau 15 i le 19 ua avea o se vaega taua o faamatalaga o tupe maua ma tupe totogi.

KAMUPANI O PULEGA A LE FAAPUTUGATUPE TEUFA' AFAIGALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga o Tupe Maua ma Tupe Fa'aalu
Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

	Faamatalaga	2013 \$	2012 \$
Tupe Maua			
Tului		19,240	5,910
Totogifuapau e fa'aalu ma tala ai iunite		12,761	441
Totogifuapau mo le Pule		354,373	56,448
Totogi Fuapau mo le Pule Faikomisi		140,626	-
Faasalaga tuai ona totogiina nonogatupe		14,516	-
Isi Tupe Maua		974	6
Aofaiga o Tupe Maua		542,490	62,805
Tupe Fa'aalu			
Fa'asalalaua & Fa'alauiloa Fa'apisinisi		26,377	58,323
Su'eina o Tusi		11,500	10,000
Totogifuapau o Faletupe ma isi		1,056	347
Tupe Fa'aaoga mo le Komiti o Faatonu	6(ii)	26,273	27,400
Tupe fa'aalu i feso'otaiga		21,946	21,423
Faaitiitia le aoga o meatotino	7	30,492	24,647
Pili mo mataupu faaletulafono		-	-
Totogi o le afaigaluega	5	399,345	359,312
Resitala ma Laisene		2,124	550
Lisi		1,722	2,516
Tausiga ma le faaleleia o meatotino		-	4,574
Isi tupe fa'aalu i galuega a le Ofisa	4	28,467	59,312
Femalagaiga		14,312	992
Lafoga ua taofia		-	8
Aofaiga o Tupe Fa'aalu		563,615	569,402
Tupe Faasili (Gau) e le'i toese le Lafoga		(21,125)	(506,597)
Lafoga (totogi atu)/ totogi mai		-	-
Lafoga fa'aagaga mai tausaga ua mavae atu		-	-
Tupe faasili/(Gau)		(21,125)	(506,597)

O faamatalaga faapoopo ua tu'uina atu ua i le itulau 15 i le 19 ua avea o se vaega taua o faamatalaga o le tala o tupe e pei ona tuuina atu i luga

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga o Suiga i Tupe Faavae
Fa'ai'uina ia 30 iuni 2013

Faamatalaga	Tupe Faavae Mai le Malo o Samoa	Tupe Faasili / (Gau)	Aofaiga
Paleni ia 30 Iuni 2012	1,500,000	(1,042,058)	457,942
Tupe Faavae mai le Malo o Samoa	300,000		300,000
Tupe Faasili /(Gau)		(21,125)	(21,125)
Paleni e oo mai le aso 30 Iuni 2013			736,817

O faamatalaga faaopopo ua tu'uina atu ua i le itulau 15 i le 19 ua avea o se vaega taua o faamatalaga o le tala o tupe e pei ona tuuina atu i luga.

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA

Faamatalaga o Auala sa maua mai ai Tupe ma lo latou Faaogaina
Fa'ai'uina ia 30 Iuni 2013

	Faamatalaga	2013 \$	2012 \$
Tupe maua /(totogi) i galuega fai			
Tupe maua mai Au Fai'iunite		7,621,075	1,695,990
Tupe totogi i le Faaputugatupe (UTOS)		(7,439,809)	(1,634,554)
Tului		1,595	999
Tupe maua mai galuega ma auaunaga		910,873	46,591
Tupe totogi mo oloa ma le auaigaluega		(961,878)	(558,707)
Aofaiga o Tupe Maua/(Totogi) i galuega fai		<u>131,857</u>	<u>(449,681)</u>
Tupe Maua/(Totogi) i galuega fa'aolaola			
Tului mai tupe teu fa'avaitaimi		4,500	3,044
Tupe teu fa'avaitaimi		11,231	-
Faatauina mai o meatotino tumau		(56,232)	(6,697)
Aofaiga o Tupe Maua/(Totogi) i galuega fa'aolaola		<u>(40,501)</u>	<u>(3,653)</u>
Tupe Maua/(Totogi) i galuega fa'atupe			
Tupe Maua mai le Malo o Samoa		300,000	800,000
Aofaiga o Tupe Maua/(Totogi) i galuega fa'atupe		<u>300,000</u>	<u>800,000</u>
Faaititiga i paleni o tinoitupe		391,356	346,666
Tinoitupe i faletupe ma isi vaega i le amataga		423,833	77,167
Paleni fa'ai'u o tinoitupe		<u>815,189</u>	<u>423,833</u>
Fa'ailoa mai:			
Paleni o Tupe i le Faletupe	8	<u>815,189</u>	<u>423,833</u>
		<u>815,189</u>	<u>423,833</u>

O faamatalaga faaopoopo ua tu'uina atu ua i le itulau 15 i le 19 ua avea o se vaega taua o faamatalaga o le tala o tupe e pei ona tuuina atu i luga.

**KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga Faaopoopo
Fa'ai'uina ia 30 Iune 2013**

---

1. Faamatalaga Lautele

O le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe o Mavaega Tausi a Samoa (UTOS) na faavae aloai'a i le masina o Mati 2010. O le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe o Mavaega Tausi a Samoa ("le Pule") na te pulea le Faaputugatupe o Mavaega a Samoa ("le Mavaega Tausi") ma ua faatuina i Samoa. O le Kamupani o Pulega e i ai lona feso'otaiga faaletulafono ma le Kamupani o le Tausi Mavaega a Samoa (Samoa Trustee Co. Ltd) ma le mamalu o le Aufaiiunite. O lenei faia ua fausia aloai'a i lalo o le Maliega Mavaega Tausi i lalo o le Tulafono o Tupe Teufaafaluega o Faaputugatupe 2008.

O le Mavaega Tausi o se fuafuaga ua aiaia faaletulafono e teufaafaluega ai tupe e mafai ai ona tuufaatasia teugatupe faafaluega a le Aufaiiunite ma faapea ona tuuina atu iai iunite ma avefa ai latou ma sui faaiunite a le Mavaega Tausi. O lenei faaputugatupe i totonu o le Mavaega Tausi o le a teufaafaluegaina e le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe a Mavaega Tausi a Samoa, le Pule o Tupe, e tusa ma faiga faavae a teugatupe teufaafaluega e pei ona taua i totonu o tusi taiala o mavaega ma teufaafaluega.

Na faavaeina le Mavaega Tausi mai le Tulafono o Tupe Teufaafaluega o Faaputugatupe 2008, ma o lo'o fa'afaoeina e le Komiti o Faatonu e toatolu ona sui, ma taitaia e le Afioga Afoa Asiata Kolone Vaai. O isi sui o le Komiti o Faatonu e aofia ai le Ofisa Sili o le Matagluega o Tupe faapea le sui o Pisinisi Tumaoti.

O lona Ofisa autu o lo'o i le fogafale lona fitu (7) o le Faletupe Tutotonu a Samoa, i Matafele ma o lana tuatusi o le Pusa Meli Tumaoti, Apia, Samoa.

2. Oototoga o faiga faavae faatausitusi faapitoa

O lo'o tu'uina atu i lalo le aotelega o faiga fa'avae ma taiala faatausitusi na fa'aaogaina e le kamupani mo le tapenaina ma le tu'ufa'atasia o ana faamatalaga o tala o tupe.

a. Faamatalaga e tusa ma taiala

O nei faamatalaga o tala o tupe ua saunia e tusa ai ma taiala ma manaoga o le Tulafono o Pulega o Tupe a le Malo 2001 (PFMA 2001) e manaomia ai le faaaogaina o taiala o tulafono faatausitusi Faa-va-o-Malo (IFRS) na tuuina mai e le Komiti o Faatonu o Tulafono Faatausitusi Faa-va-o-Malo (IASB).

E tusa ai ma le Vaega 91 o le Tulafono o Pulega o Tupe a le Malo 2001, o le Kamupani o Pulega a le Faaputugatupe o Mavaega Tausi a Samoa o se Faalapotopotoga Tau FeFa'atauaiga, o lona uiga e tatau foi ona fa'amalieina uma manaoga mo le faia o lipoti i lalo o le Tulafono mo Faalapotopotoga a le Malo (Faatinoga o Galuega ma le Mafai ona Tali Atu) 2001.

e. Fua faatatau o tapenaga

O nei faamatalaga o tala o tupe ua saunia i luga o tau muamua o oloa sei vagana ai nisi vaega e ese mai ai ae o le a fa'iloa pea. O faiga faavae faatausitusi faapitoa ua faailoa ina ia fesoasoani i se faamalalaga lautele i nei faamatalaga o tala o tupe. I lalo o taiala a IFRS, e tatau ona faamautinoa lelei le faiga o fuafaatatau o vaega uma e a'afia ai aseta, aitalafu, tupe maua ma tupe fa'aalu. E ono iai se tulaga e eseese ai fuainumera o lo'o lipotiina i totonu o nei tala o tupe ma fua faatatau o nei fuainumera. E tatau pea ona iloilo taiala mo le faia o fuafaatatau i taimi uma.

i. Faatusatusaga ma tausaga ua tuanai

O lo'o aofia i totonu o tala o tupe paleni o tausaga ua mavae ina ia mafai ona fai ni faatusatusaga tatau o paleni o le tausaga nei.

o. Tupe po o le tala faaaogaina

O mea taitasi o lo'o i totonu o nei faamatalaga o tala o tupe a le kamupani ua fua faatatauina e fa'aaogaina ai le tupe po'o le Tala Samoa

u. Fefaatauaiga e fa'aaoga ai tupe a isi atunuu

O fefaatauaiga ua faia i tupe a isi atunuu ua faaliliuina i le tala Samoa e tusa ai ma fua faatatau o tupe faaliliu o aso na faatino ai nei faafetauaiga. O aseta ma noataga faaletupe o lo'o faapea ona faamauiina i tupe a isi atunuu i le faaiuga o le tausaga faaletupe, ua faaliliuina i tala Samoa i le fa'aaogaina ai o fua faatatau o tupe faaliliu i aso na faia ai na fefaatauaiga.

f. Tinoitupe ma tinoitupe-taitutusa

O tinoitupe ma tinoitupe-taitutusa o lo'o taua i totonu o le faamatalaga o tala o tupe, e aofia ai tupe o lo'o i Faletupe ma tupe e lei teuina, faapea ma tupe teu faavaaitaimi mo se taimi pu'upu'u e le sili atu i le tausaga.

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga Faaopopo
Fa'ai'uina ia 30 Iune 2013

---

g. Aitalafu totogi mai i luga o fefaatauaiga ma isi

O aitalafu totogi mai i luga o fefaatauaiga ma isi ua muai faamauina i o latou tau fefaatauai ae toe fua faatatauina mulimuli ane i le toese mai ai o se fa'aagaga mo se faaleagaina mai o a latou tau. O se faaagaga mo aitalafu e faaletonu le totogiina mai, e faamautuina ina ua iai se faamaoniaga maumautu e le toe mafai e le Faaputuga tupe ona toe aoina mai ia aitalafu tusa ma aiaiga i le taimi muamua. A le mafai ona totogiina mai se aitalafu, e tusieseina agai i fa'aagaga mo aitalafu totogi mai. O aitalafu e mafai ona toe totogiina mai ae uma ona tusieseina, e toe faaopopo i tupe maua i totonu o faamatalaga o tupe maua ma tupe fa'aaoga.

l. Aitalafu totogi atu

O aitalafu totogi atu, ua faamaonia ina ua talia e le Faaputuga tupe le totogiina atu oni tupe i le lumanai ona o le faatatauina mai o o loa ma auunaga. O aitalafu totogi atu ua faamaonia i le tau fefaatauai o le tupe e totogi atu i le lumanai mo oloa ma auunaga ua uma mai. E tusa ai ma le natura o le tele o aitalafu totogi atu, o tau ina ua maea ona faaititia e talafeagai lava ma tau fefaatauai.

m. Fa'aagaga mo aitalafu totogi atu

O faaagaaga mo aitalafu totogi atu ua faamauina i faamatalaga o tupe faavae, aseta ma noataga ina ua iai se noataga e mafua mai i se mea na tupu ma e matua foliga mai e manaomia tele le totogiina atu o nei aitalafu; ma ia mafai ona fua faatatauina le aofaiga

n. Tupe Maua

Tupe Maua mai Tului

O tupe maua mai tului e faamauina i le faamatalaga o tupe maua ma tupe faaoga i le faaogaina o se auala talafeagai lelei mo tupe tului.

Tupe faaalu

O faamaumauga uma i tupe faaalu ua faaalua i le Faamatalaga o Tupe Maua ma Tupe Faaalu i le taimi e tatau ai ona totogi atu nei aitalafu.

p. Fanua, masini ma meafaigaluega

O fanua, fale, masini ma meafaigaluega o lo o faamauina i le tau ua toesea ai le aofaiga o tau faaititia o meatotino talu mai le aso na faatauina ai.

O latou tau e aofia ai tupe faaalu uma e patino tonu i le faatauina ma le aumaia o nei mea totino i le nofoaga fuafuaina e tatau ona faafaigaluegaina ai. O polokame faa-komepiuta na faatauina ina ia faaoga faatasi ma nei meatotino ua avea o se vaega po o ua faa-meatotinoina.

Faaititiga o Meatotino:

O faaititiga o tau o meatotino tumau e fuafua mai i o latou tau na faatauina mai ai ma le umi fuafuaina e faaogaina ai, ua faamauina i tala o tupe maua ma tupe faaoga. O pasene e faaititia ai meatotino, o lo o taua i lalo:

- Meafale a le ofisa	20%
- Meafaigaluega a le ofisa	20%
- Meafaigaluega ma masini tau fesootaiga	33%

O tau o mea totino e totoe pe a maea ona faaititia ma le umi e faaoga ai e toe lloilo, ma e suia pe a talafeagai, i le aso faaiu o le tausaga faaletupe

O tau o meatotino ina ua maea ona faaititia e toe faaititia vave i a latou tau talafeagai fefaatauai pe afai e tele atu le tau ina ua maea ona faaititia, nai lo le tau taumate talafeagai fefaatauai.

O tupe faasili ma tupe gau mai le aveeseina o aseta e maua mai le faatusatusaga o tupe e maua mai ai, ma o latou tau ua maea ona faaititia, ma faamauina i totonu o isi (tupe gau) / tupe faasili, i le faamatalaga o tupe maua ma tupe faaoga.

s. Lafoga faaopopo i tau o oloa ma auunaga.

Ona o le Kamupani o se faalapotopotoga tau fa'afaletupe, o lafoga faaopopo i tau o oloa ma auunaga na totogi atu e faamauina o vaega o aseta po o tupe fa'aaoga ona e fa'asaoina le Kamupani mai le totogiina atu o lea lafoga (VAGST)

t. Lafoga o Tupe Maua

Ua tuusaunoaina le Faaputugatupe mai le totogi o lafoga o tupe maua i Samoa

**KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga Faaopoopo
Fa'ai'uina ia 30 Iune 2013**

v. Faamanuiaga o Tagata Faigaluega

O loo fai saofaga le Faaputuga Tupe i le Faalapotopotoga Faaputugatupe mo le Lumanai Manuia o Tagata Samoa e tusa ai ma le polokalame fai saofaga ma tulafono a le malo, ma e pau ma i le aofaiga o saofaga e tatau ona totogi atu. O ni noataga mo saofaga e tusa ai o lea polokalame e faamauina i faamatalaga o tupe maua ma tupe faaalu i so se taimi e tulai mai ai.

O noataga mo aso livi e faaopoopoina ma faamauina i faamatalaga o aseta, noataga ma tupe faavae. O aso livi e faamauina i aofaiga e alagataua ona totogi atu e tusa ma aofaiga ua maua

O noataga mo faamanuiaga i taimi puupuu ua fua faatatauina e aunoa ma se faaitiitia, ma e faamauina o se tupe faaalu pe a uma ona faatinoina le auaunaga.

h. Tau o Nonogatupe

O tau o nonogatupe e faamauina i tupe maua ma tupe faaalu i le vaitaimi e faia ai ia feafaatauaiga.

3. Matematega ma manatu taua faatausitusi

O le tapenaga o faamatalaga o tala o tupe ina ia o gatasi ma Tulafono Tausitusi Faa-va-o-malo (IFRS) e moomia ai le pulega ina ia faia o latou manatu ma faatatau e aafia ai le faaogaina o tulafono faapea aofaiga ua ripotia o aseta ma noataga, tupe maua ma tupe faaalu. O fuafaatatau ma o latou faamatalaga fesootai na faia e fua mai luga o malamalamaaga o mea ma taimi ua tuanai ma isi vaega talafeagai. O nei faatatau ua fausia mai ai manatu e uiga i tau ma aoga o aseta ma noataga, i le le maua ma i isi ala. O iuga sa'o e ono eseese mai ai faatatau.

(a) Lafoga o Tupe Maua

O fuafa'ataua o lafoga i luga o aseta ma aitalafu ua tu'ufaatasia i lona aotelega e tusa ai ma le Vaega 12 – Lafoga o tupe maua o le Taiala Tausitusi Faava-o-malo (International Accounting Standards 12). O fuafa'ataua o lafoga ua fausia i luga o talitonuga o le ai ai ni suiga i tulafono tau lafoga po o tulaga o lo o iai le Kamupani e ono le mafaia ai ona iai se avanoa e le mafaia ai ona mauaina e le Kamupani ni lafoga.

4. Isi Tupe Fa'aalu i galuega a le Ofisa

Auililiga o isi Tupe Fa'alu i galuega a le Ofisa ua tuuina atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Taumafataga mama	267	8,109
Suau'u	130	60
Sapalai masani mo le auaunaga a le Ofisa	1,223	999
Resitala ma saofaga I Faalapotopotoga e sui ai	2,985	2,705
Tupe fa'aalu i meli	634	163
Lomiga ma tusitusiga	4,420	34,428
Pusa meli i le Samoa Post	1,080	6,910
Pepa mo le Ofisa	14,206	4,961
Inisua mo taavale	2,283	-
Aoaoga mo le Aufaigaluega	1,222	-
Isi	18	976
Aofaiga o Tupe Fa'aalu i isi Galuega a le Ofisa	28,467	59,312

5. Tupe fa'aalu i le Aufaigaluega:

Tupe fa'aalu i le aufaigaluega o lo'o faamanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Totogi o le Aufaigaluega	354,502	300,588
Saofaga mo le NPF	19,178	16,101
Saofaga mo le ACC	3,836	3,220
O isi alauni	18,500	18,519
Penefiti mo le Aufaigaluega	3,329	20,884
Aofaiga o tupe fa'aalu i le aufaigaluega:	399,345	359,312

6. Tupe Fa'alu mo le Komiti o Faatonu ma le Pulega:

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga Faaopoopo
Fa'ai'uina ia 30 Iune 2013

i. *Sui Faatonu:*

O Sui Faatonu o le Kamupani i totonu o lenei tausaga faale-tupe o:

Afoa Asiata Kolone Vaai	-	Taitaifono
Lavea Tupaimatuna Iulai Lavea	-	Ofisa Sili, Matagaluega o Tupe
Tuliaupupu Pala Lima	-	Sui mai le vaega Tumaoti

O totogi, penifiti ma isi tupe fa'aalu i le Komiti o Faatonu e \$26,273 na totogiina i totonu o le tausaga e aofia ai alauni o fonotaga. O Sui Faatonu e filifilia mai Faalapotopotoga ma Matagaluega a le Malo latou te le mauaina se totogi tau faatonu po'o ni alauni mo le auai atu i fonotaga.

ii. *Tupe faa'alu mo le Komiti*

Tupe fa'aalu i le Komiti o Faatonu ua faamanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Totogi ma alauni mo sui Faatonu	23,368	24,765
Tupe fa'aalu mo resitala	2,000	2,000
Tupe faaalu mo fonotaga	905	635
Aofaiga o tupe fa'aalu mo le Komiti o Faatonu	26,273	27,400

7. **Meatotino ma Meafaigaluega:**

Auililiga o Meatotino ma Meafaigaluega o lo'o faamanino atu i lalo:

	Mea'afale ma totoga	Meafaigaluega	Komupiuta ma polokalame	Taavale	Aofaiga
<i>Tau atoa tauave mai</i>					
Paleni amata ia 01 Iulai 2012	49,990	35,399	25,747	-	111,136
Faaopoopoga	-	1,725	-	56,232	
Meatotino ua aveeseina	-	-	-		
Paleni faaiu ia 30 Iuni 2013	49,990	37,124	25,747	56,232	169,093
<i>Fa'aitiitiga o meatotino Faaputupu</i>					
Paleni amata ia 01 Iulai 2012	18,771	9,287	13,502	-	41,560
Meatotino ua aveeseina	-	-	-	-	-
Fa'aitiitiga o meatotino mo le tausaga	9,998	7,276	8,533	4,686	30,492
Paleni faaiu ia 30 Iuni 2013	28,769	16,563	22,035	4,686	72,052
Tau totoe o Meatotino ia 30 Iuni 2012	31,219	26,112	12,245	-	69,576
Tau totoe o Meatotino ia 31 Iulai 2013	21,221	20,561	3,712	51,546	97,041

8. **Tinoitupe ma tinoitupe-taitutusa**

Auililiga o tinoitupe ma tinoitupe i faletupe ua faamanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Tusitupe i le Westpac	305,851	151,227
Tinoitupe mo mea laiti	100	100
	305,951	151,327
Tusitupe i le ANZ	2,954	20,941
Tusitupe mo tupe Ausitalia i le Westpac	1,002	-
Teugatupe Faavaitaimi i le SCB	205,281	251,565
Teugatupe faigofie-ona-liliu a le UTOS	300,000	-
Aofaiga o tinoitupe ma tinoitupe-taitutusa	815,189	423,833

O le teugatupe faavaitaimi i le SCB o lo'o iai i le taimi nei mo le 6 masina i le tului e 4% i le tausaga.

KAMUPANI O PULEGA ALE FAAPUTUGATUPE TEUFA'AFALUEGA O MAVAEGA
TAUSI O SAMOA
Faamatalaga Faaopoopo
Fa'ai'uina ia 30 Iune 2013

9. **Teugatupe Faavaitaimi:**

O teugatupe fa'avaitaimi o lo o faamanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
SCB	51,745	50,000
	51,745	50,000

O lenei teuga tupe faavaitaimi o le "feagaiga" e pei ona aiaia i lalo o le Pepa Faamaonia o Feagaiga o Faaputugatupe (Trust Deed), ma e lē mafia ona talaina i tua.

10. **Isi Tupe Maua ae lei totogiina mai**

Auililiga o Isi tupe maua ae lei totogiina mai ua faanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Tului e tatau ona maua mai	4,486	2,078
Toe fa'atauina mai o Iunite	-	12,462
Totogifuapau mo le talaina i tua o iunite ma tupe gau i le tala ina o iunite	-	1,552
Faasalaga mo le tuai ona totogi	610	-
Tupe fa'aalu mo Toefetuunaiga	13,753	-
Isi	-	55
	<u>18,850</u>	<u>16,146</u>

11. **Isi Aitalafu e le'i totogiina mai**

Auililiga o isi aitalafi	2013	2012
	\$	\$
Totogi o le Afaigaluega	8,428	7,620
Fa'aagaga mo le su'eina o tuise	11,500	10,000
Isi aitalafu totogi atu	1,677	192
Alagatupe a Aufaiiunite totogi atu i le Mavaega Tausi	255,279	-
	-	-
Aofaiga atoa o isi aitalafu e le'i totogiina atu	<u>276,885</u>	<u>17,813</u>

12. **Tupe Fa'avae Fa'amaonia ua totogiina**

Auililili o tupe fa'avae fa'amaonia ua totogiina ua faamanino atu i lalo:	2013	2012
	\$	\$
Tupe Fa'avae faamaonia e 100 sea	1,800,000	1,500,000
Tupe Fa'avae ua mae'a faamatu'u ma totogiina	1,500,000	700,000
Fa'aopoopoga i Tupe Fa'avae ua mae'a faamatu'u ma totogiina	300,000	800,000
Tupe Fa'avae ua mae'a faamatu'u ma totogiina i le faaiuga o lenei tausaga	<u>1,800,000</u>	<u>1,500,000</u>

13. **Noataga e ono alia'e mai**

I le fa'aiuina ai o le tausaga faale-tupe ia 30 Iuni 2013, e le o iai ni aitalafu ua manatu le Komiti o Faatonu e ono tula'i mai.

14. **Mea tauau ua tutupu talu mai le fa'aiuga o le tausaga faale-tupe**

E le o iai nisi mea tauau ua tutupu talu mai le fa'aiuga o le tausaga faale-tupe e ono suia pe a'afia ai le tala o tupe o lenei tausaga faale-tupe